

РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

УДК 37.03 (4)

Оксана Бялик

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

МЕТОДИ СТАТЕВОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ

У статті увага автора зосереджена на представленні поширеної в країнах ЄС класифікації груп методів навчання та виховання, розкритті основних методів статевого виховання учнів. Подана детальна характеристика основних методів статевого виховання учнів на основі методу концептуально-порівняльного аналізу; аналізу вітчизняного й зарубіжного досвіду, концептуальних підходів до вивчення проблеми статевого виховання учнів у країнах ЄС, а також систематизації й аналізу фактів, вихідних даних джерел, журнальних публікацій, що дало можливість виділити основні методи статевого виховання, зокрема: активні, інтерактивні методи, метод проектів тощо.

Ключові слова: *статеве виховання, заклади освіти, учнівська молодь, методи статевого виховання, Європейський Союз.*

Постановка проблеми. Досягнення цілей статевого виховання пов'язується, перш за все, з опануванням учнями основних елементів його змісту, що знаходять відображення в програмі навчально-виховної та виховної роботи школи. Участь школярів у різних видах діяльності розглядається спеціалістами як обов'язкова умова формування різнобічно розвиненої у статевому відношенні особистості, спроможної ефективно розв'язувати проблеми статі та міжстатевих взаємин.

Положення про те, що сексуальна освіта, складовою якої є статеве виховання, сприяє, насамперед, «підготовці молодих людей як до життя в цілому, так і до побудови належних взаємовідносин між статями, а також позитивному розвитку особистості та її самовизначенню» [12], знайшло відображення в матеріалах і документах провідних міжнародних конференцій із сексуальної освіти. Воно зафіксоване також і в Декларації сексуального здоров'я, яку оприлюднила Всесвітня асоціація сексуального здоров'я (2008) в глобальному плані дій для розв'язання проблем статі [11].

Вирішення педагогічних завдань, спрямованих на статеве виховання школяра як внутрішньої властивості особистості, що поєднує в собі знання, уміння, переконання, установки, практичні навички для дорослого життя, здійснюється за трьома основними напрямками: безпосередньо на заняттях у школі, у позакласній та позашкільній діяльності. Кожен напрям має певний арсенал способів та прийомів досягнення цілей статевого виховання.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідження проблем статевого виховання молоді в країнах Євросоюзу викликає не тільки науковий інтерес, але і є малодослідженою в Україні. Водночас недостатньо дослідженою є

проблема статевого виховання учнівської молоді в зарубіжних країнах, зокрема способів реалізації змісту статевого виховання учнівської молоді країн ЄС. Але низкою країн накопичений значний педагогічний досвід щодо статевого виховання, формування провідних ідей та розробка ними практичних методик у цій сфері. Так, у Скандинавських країнах – В. Ескрідз (W. Escridge), К. Едгард (K. Edgardh), Т. Нурміахо (T. Nurmiäho) та ін.; Польщі – Т. Крол (T. Król), К. Маснік (K. Maśnik), В. Папіс (W. Papis); Німеччині – К. Вальтл (K. Valtl), А. Флінтнер (A. Flintner), Г. Шмідт (G. Schmidt) та ін.

Метою статті є представлення поширеної в країнах ЄС класифікації груп методів виховання та навчання й розкриття основних методів статевого виховання учнів країн Євросоюзу та їх детальна характеристика.

Методи дослідження – теоретичні – метод концептуально-порівняльного аналізу; аналіз вітчизняного й зарубіжного досвіду, концептуальних підходів до вивчення проблеми статевого виховання учнів у країнах ЄС; соціологічні – систематизація й аналіз фактів, вихідних даних джерел, журнальних публікацій, що дало можливість виділити основні методи статевого виховання учнів країн ЄС.

Виклад основного матеріалу. Вирішення навчально-виховних завдань, пов'язаних зі статевим вихованням школярів, неможливе без відповідних дидактичних способів забезпечення навчального та виховного процесів. Методи навчання й виховання становлять надзвичайно важливу умову спільної, упорядкованої і взаємопов'язаної діяльності вчителів та учнів, що спрямована «на опанування знань, умінь і навичок, на різнобічний розвиток розумових і фізичних здібностей, формування рис характеру, необхідних для повноцінного дорослого життя» [3, 127].

Методи навчання й виховання тісно корелюють із цілями та змістом освіти і значною мірою визначаються ними. Отже, незаперечним для педагогіки є положення про те, що результативність і плідність навчання й виховання залежать від методів [3, 136]. Оскільки статеве виховання становить складову частину сучасної педагогічної науки та практики, то, безперечно, це положення залишається гостроактуальним і для неї. Більше того, дана галузь педагогіки ще не накопичила достатнього досвіду в навчанні й вихованні учнівської молоді у сфері міжстатевих взаємин, визначенні ефективних шляхів досягнення цілей та реалізації змісту статевого виховання.

Статеве виховання, як напрям педагогічної теорії й практики, реалізуючи принцип міждисциплінарності, ураховує усталені тенденції до класифікації й диференціації методів навчання і виховання, що використовуються в школі. З метою більш ґрунтовного аналізу доцільно погодитись із традиційним розподілом методів на дві відносно незалежні групи: таку, що концентрує в собі методи, спрямовані на здійснення навчальної діяльності, і таку, де зосереджується увага на виховних функціях. До першої групи методів (методи навчання) відносять такі: словесні

(розповідь, пояснення, лекція та ін.), бесіду, самостійну роботу з підручником та книгою; наочні (спостереження, ілюстрування, моделювання, демонстрування, колекціонування), практичні (вправи тощо). У другу групу методів (методи виховання) включають: переконання, пояснення, повчання, розповідь, бесіду, лекцію, дискусію, особистий приклад, доручення, змагання, самоаналіз, самооцінку, заохочення, осуд, покарання, критику, вправляння, розмову, педагогічну ситуацію та багато інших. Перелічені методи статевого виховання у школі притаманні педагогічній науці й практиці країн ЄС.

Найбільш узагальнені підходи до проблеми класифікації методів навчання й виховання виявляються, на наш погляд, у працях Ю. Бабанського [3]. Учений групує методи, виходячи з методології цілісності педагогічного процесу. На його думку, методи навчання й виховання мають багато спільного, що зумовлюється спільністю цілей і завдань цих процесів, а також притаманних їм функцій (діяльність та спілкування учасників процесу виховання й навчання) [3, 78]. Відповідно до цих ознак методи виховання поділяються вченими на чотири групи.

До першої групи належать методи формування свідомості особистості, за допомогою яких розвиваються уявлення, формуються поняття, засвоюються знання, теорії, погляди, переконання, ідеали тощо. Ця група методів містить у собі словесні методи (бесіда, розповідь, лекція, диспут тощо) та метод прикладу. Друга група пов'язується з організацією діяльності, спілкування та формування досвіду, відповідальності й поведінки. Сюди включаються методи привчання, вправ, педагогічних ситуацій тощо. Третя група методів виховання – стимулювання свідомості, діяльності та поведінки. До них належать методи заохочення, осуду, змагання. До четвертої групи методів належать контроль, самоконтроль і самооцінка свідомості, діяльності й поведінки. Вони охоплюють методи усного, писемного контролю в навчальному процесі та методи спостережень, самоаналізу, самооцінки, що застосовуються в обох процесах. Усі групи методів, наведені в класифікації, використовуються як у процесі навчання, так і в процесі виховання. Разом із тим, необхідно враховувати специфіку та своєрідність кожного методу, спираючись при цьому на спільні риси, що об'єднують методи виховання й навчання.

Наведені вище методи активно використовуються у вітчизняній та зарубіжній шкільній практиці й становлять важливий арсенал способів діяльності в навчально-виховному та виховному процесах.

Осмисленню учнями шляхів гармонізації стосунків між статтями, з'ясуванню проблеми статей на теоретичному рівні сприяють, на думку В. Кравця, такі методи навчання, як розповідь, лекція, бесіда, які надають можливість розкривати наукові основи статі в різнобічних взаємозв'язках на соціальному й особистісному рівнях; крім того, робота з текстом,

тренувальні завдання, які навчають учнів спостерігати, оцінювати, порівнювати, аналізувати й упорядковувати власні думки та дії [4].

Так, на думку польських учених-дидактів [7], лекція повинна бути старанно підготовлена вчителем, з використанням відповідних дидактичних засобів (таблиці, планшети, фрагменти фільмів) і може передувати бесіді або дискусії. Підтримують увагу слухачів цікаві приклади-ілюстрації теоретичних положень, а також проблемний виклад матеріалу. Позитивною рисою лекції є можливість передачі всьому класу систематизованих знань із тем, що стосуються будови статевих органів, утробного розвитку, змін періоду дозрівання тощо [9].

Значне місце в системі методів статевого виховання у школі відводиться бесіді, яка часто доповнює лекцію. Основне призначення цього методу полягає в тому, щоб активізувати розумову діяльність школярів і визначити рівень опанування знаннями за темою, що вивчається. Учитель звертає увагу на те, щоб питання були правильно сформульовані й логічно пов'язувалися між собою. Вони повинні мати проблемний характер, що сприятиме розвитку в учнів самостійності мислення. У такому контексті питання, що пропонуються для відповіді учням, містять вагомий виховний і дидактичний потенціал, оскільки зачіпають статево-моральну сферу життя людини і сприяють формуванню вміння розв'язувати завдання статевознавчого змісту.

Різновидом бесіди є керована розмова, яка дає учням можливість висловити власну думку під час лекції, яку проводить учитель, збільшуючи, таким чином, їх активність, та бесіда-комунікація, що сприяє набуттю досвіду міжстатевого спілкування [5].

Серед інших словесних форм роботи, які можна використовувати на заняттях, Т. Крол (*T. Król*) пропонує дискусію, як групову форму роботи, яка полягає у спільному розв'язуванні проблеми, виробляє навички обміну думками, уміння учнів активно слухати, стимулює до жвавого обговорення поставленої проблеми, до творчого мислення, формуючи, таким чином, правильний світогляд школярів [8]. Дискусійні питання можуть бути різноманітними за своєю сутністю, як-от: «Сексуальне життя до шлюбу є необхідністю, якої ніхто не зможе заборонити, виразом любові двох людей чи виявом сексуальної придатності», «Засоби контрацепції: забезпечують психічний контроль та полегшують життя, є доказом відповідальності чи відчуттям сексуальної свободи» та ін.

Свідомість школяра постійно шукає опори в реально діючих, живих, конкретних зразках, які уособлюють засвоєні ними ідеї та ідеали. Учень, як відмічають науковці, не тільки копіює інших, а й вносить певні зміни в сприйнятий образ дії чи вчинку, творчо перетворює його, ураховуючи набутий досвід міжстатевого спілкування, що забезпечується методом прикладу.

Відповідно до позиції автора щодо корелювання методів навчання з послідовним розгортанням змісту навчального матеріалу, наведені методи поєднуються з іншими, що характеризуються більшою універсальністю, а саме: заохочення, покарання, схвалення, підтримки тощо, які сприяють формуванню почуття власної гідності і впевненості в дитини. Учні вчаться виробляти навички конструктивного вирішення конфліктів, толерантного ставлення до осіб іншої статі, розвивати позитивні емоції й почуття [6].

Заохочення потребують учні несміливі, невпевнені в своїх діях та вчинках по відношенню до осіб іншої статі. Покарання та заборона як методи статевого виховання використовуються в разі вживання учнями ненормативної лексики (зі сфери геніталій і сексуальності) у спілкуванні з ровесниками, що викликає в інших дітей та дорослих здивування, почуття відрази та сорому [13, 58].

Значну увагу педагогічна громадськість країн ЄС приділяє підвищенню ефективності засвоєння учнями знань, навичок та установок з питань статі. Зокрема, приділяється увага формуванню в них уміння критично ставитися до міжстатевих відносин, давати їм оцінку, передбачати можливі їх наслідки. Одночасно учні мають набувати необхідних навичок розв'язання проблем, що виникають. Це, відповідно, спонукає до пошуку таких способів діяльності вчителя й учнів, які покликані сприяти активізації навчально-виховного процесу. Цьому сприяють, як відзначають спеціалісти у сфері статевого виховання, методи контролю й самоконтролю. Варто звернути увагу на метод створення виховних ситуацій, який німецькі педагоги вважають одним із найбільш ефективних у вихованні учнів, та таким, що сприяє формуванню в них здатності уявляти себе на місці іншої людини, приймати найбільш доцільні рішення, узгоджувати з ними власні дії. Таким чином, учні приходять до розуміння того, що конфлікти є неминучими, а пошук альтернативних шляхів до їх подолання є ключем до розв'язання проблем статевого характеру [6, 296].

Таким чином, створення виховних ситуацій у статевому вихованні учнів дає їм змогу усвідомити негативне у своїй поведінці, змінитися, а їх розв'язання активізує нерозкриті почуття, навички і вміння учнів, зміцнює їх упевненість у своїх силах при спілкуванні з представниками іншої статі.

У практичній діяльності педагогів країн ЄС ефективність процесу формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя залежить від відповідної спрямованості виховного процесу, форм та методів його організації, серед яких пріоритетна роль належить активним методам, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії і сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості [3].

Найкраще, як переконують польські методисти [8; 9], коли учні, під керівництвом учителя, самі доходять до певних висновків і переконань. Активні методи спонукають також спілкування в різних ситуаціях і співпраці

в колективі, оскільки готують учнів до самостійного відкриття світу взаємин і розв'язання проблем статі й міжстатевого спілкування.

Одним із способів індивідуальної роботи на уроці є метод незакінченого речення, що сприяє перевірці знань, допомагає учням робити висновки, при цьому оцінюючи себе. Прикладом цього методу може бути: «Для мене справді важливим при спілкуванні з особою іншої статі є ...». «Перешкодою, яку я хочу подолати чи проблемою, яку я хочу вирішити із моїм партнером/партнеркою для мене є ...». «Розвитку вдалого шлюбу сприяє ...» тощо [13, 279].

Для реалізації принципу міждисциплінарності науковці виділяють такі методи у статевому вихованні учнів, як написання творів за вказаною темою; завершення творів із однаковим початком, «написання відгуків» до статей сексуальної тематики (газети, журнали, інформація з мережі Інтернет) (на уроках рідної мови); обговорення сучасних музичних творів, виготовлення плакатів і стінгазет до заданої теми (на заняттях з мистецтв). Такий підхід дає можливість вчителю побачити ставлення учнів до відповідної проблематики, вчасно зреагувати й скоригувати хибність їх думок і поведінки, що є головною передумовою успішного статевого виховання.

Досвід країн ЄС переконує в доцільності використання також й інтерактивних методів, завдяки яким процес статевого виховання стає цікавішим, доступнішим та змістовнішим, створюючи додаткові можливості для формування позитивного світосприйняття, покращення міжстатевої взаємодії. Головна риса в застосуванні інтерактивних методів – використання власного досвіду під час вирішення проблемних завдань статевознавчого характеру [5, 164].

Досить поширеним є метод проектування. Німецький педагог А. Флітнер (*A. Flintner*) характеризує проектну діяльність як виховний процес, який повинен пройти через все єство людини, оскільки самостійно здобута інформація осмислюється через особисте ставлення до неї й оцінку результатів у кінцевому продукті [5, 198].

Достатньо широкого розповсюдження в шкільному статевому вихованні (особливо в англomовних країнах) набув метод проектів, який містить у собі елементи пошукової діяльності. Матеріали беруться переважно з повсякденного життя дітей, з уже здобутого ними раніше досвіду. Проекти статевого виховання можуть бути індивідуальними та мати груповий характер, ураховуючи при цьому всі аспекти поставленої проблеми, що стосуються кожного учня. Нами з'ясовано, що основна увага вчителя при створенні проекту зосереджена на необхідності навчити дітей самостійно мислити, знаходити й вирішувати проблеми статі та міжстатевих взаємин, використовуючи для цього знання з багатьох галузей, прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів вирішення цих проблем, установлювати причинно-наслідкові зв'язки [3].

Заслужує уваги, на нашу думку, метод ігрових ситуацій як один із методів інтерактивного виховання, який досить широко застосовується в педагогічній практиці країн ЄС, та полягає у використанні деяких ігрових принципів, реалізація яких здійснюється в умовах вільної, нерегламентованої формальними правилами й організаційною структурою діяльності. Найбільш типовими ситуаціями є виховні рольові ігри, що формують в учнів здатність виконувати роль іншої людини, побачити себе з позиції партнера в міжстатевій взаємодії, планувати власну поведінку й передбачати поведінку співрозмовника (особи іншої статі). Вона розвиває вміння контролювати свої вчинки й оцінити дії інших через сценічне представлення теми, особливо для окреслення різноманітної поведінки хлопців і дівчат, або розкриття змісту певної актуальної проблеми.

Педагоги країн ЄС позитивно оцінюють використання в шкільному статевому вихованні, особливо молодших та середніх етапах навчання, такого методу групового навчання, як «мозковий штурм або мозкова атака», який, як наголошує К. Вальтл, стимулює уяву учнів у різних формах діяльності: у роботі з малими групами, командами, великими групами («гра з глядачами»), індивідуальній роботі віч-на-віч [13, 97]. Обговорення сексуальних проблем у звичних для учнів умовах гальмується підсвідомо, що унеможливорює вільне висловлювання й обговорення, учні піддаються страху перед невдачею, побоюються здатися смішними тощо. Для нейтралізації цих факторів застосовується метод «мозкового штурму», що поєднує евристичний діалог і метод вільних асоціацій [2, 117], забезпечуючи при цьому пошук оптимальних шляхів вирішення запропонованої проблеми.

Даний метод дає можливість швидкого нагромадження різних думок як передумову комплексного погляду на проблему, дозволяє вибір і опрацювання найкращого розв'язку, активізує учнів. Роль учителя – подбати про те, аби жоден із поглядів не був висміяний чи засуджений іншими. Цим методом розпочинають заняття «Міжстатеві стосунки в житті людини», «Стосунки в сім'ї», «Дружба і кохання», «Сексуальне насилля» та ін.

Як відзначають фахівці у сфері статевого виховання, процес оволодіння інформацією статевознавчого характеру стає набагато результативнішим, якщо він наближається до пошукового. Ця тенденція знаходить відображення у працях вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема, В. Кравця, О. Шарган, Т. Говорун (Україна); Т. Крол, В. Папіс (Польща); К. Вальтл, А. Флітнер (Німеччина) та ін. [4; 8; 9; 13; 6]. Так, наприклад, польські спеціалісти до дослідницьких методів навчання відносять методи роботи з друкованим текстом, який «сприяє опануванню нових знань або закріпленню раніше отриманих знань» [9, 94]. При цьому важлива роль даного методу полягає в тому, щоб, використовуючи різноманітну періодичну пресу (газети, журнали), дані таблиць, графіків тощо, сформулювати в учнів вміння віднайти цікаву та необхідну інформацію, упевненість у процесі дискусій із проблем

статі та міжстатевих взаємин, спроможність підкріплювати свої думки конкретними фактами, сучасними даними у сфері взаємовідносин статей [9, 95].

З'ясовано, що статеве виховання учнів, їх підготовка до дорослого життя й відповідального батьківства буде ефективною лише тоді, коли учень активно включиться в навчальний та виховний процес і свідомо, з власного вибору прийме запропонований арсенал способів для досягнення цілей статевого виховання. Завдання педагога – побудова такої концепції занять, яка викликала б емоційний фактор, а відвертість учителя і його розсудливість у такій ситуації – найважливіші [1, 154].

Ми, у свою чергу, поділяємо думку німецьких педагогів-науковців щодо нових моделей, форм і методів виховання. Так, у своїй праці «Життєва тема – сексуальність» Г. Шмідт (*G. Schmidt*) відзначає, що форми й методи виховання не можуть і не повинні обов'язково бути абсолютно новими, вони мають у нових умовах продовжувати і розвивати набутий раніше педагогічний досвід активного та самостійного виховання учня [10, 235], тому не варто надавати перевагу якомусь одному методу, а творчо використовувати потенціал кожного з них.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Виходячи з вищенаведених постулатів щодо шляхів і засобів реалізації змісту статевого виховання, які використовуються в школах країн ЄС, можна зробити висновок, що вони спрямовані, у першу чергу, на опанування учнями сучасних знань, навичок та установок статевознавчого характеру, прийняття статеводоцільних рішень по відношенню до осіб іншої статі й ефективного розв'язання проблем, що виникають у процесі міжстатевих взаємин. Важливим чинником при цьому виступає творчий пошук педагогічною громадськістю різних країн ЄС у вдосконаленні вже визнаних у практиці статевого виховання учнівської молоді, а також упровадженні нетрадиційних методів, форм і засобів навчання й виховання молодого покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Даценко І. М. Підготовка учнівської молоді до життя в сім'ї у республіці Польща : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Ірина Миколаївна Даценко. – Тернопіль, 2008. – 206 с.
2. Паничок Т. Я. Статево виховання учнівської молоді в Німеччині : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Тетяна Ярославівна Паничок. – Тернопіль, 2010. – 187 с.
3. Педагогика : учебное пособие для студентов пед. институтов / под ред. Ю. К. Бабанского. – М. : Просвещение, 1983. – 608 с.
4. Статева соціалізація та підготовка учнівської молоді до сімейного життя у педагогіці та шкільній практиці зарубіжних країн : монографія / за ред. члена-кореспондента АПН України, проф. В. Кравця. – Тернопіль : ТЗОВ «Видавництво Астон», 2009. – 206 с.
5. Flitner A. Reform der Erziehung. Impulse des 20. Jahrhunderts / Andreas Flitner. – München : Piper, 1993. – 380 s.

6. Kluge N. Sexualerziehung in der Grundschule / Norbert Kluge. – Bad Heilbrunn : Klinkhardt, 1996. – 326 s.
7. Król T. Propozycje programów wychowania prorodzinnego dla klas IV–VIII / Król T., Maśnik K., Węglarczyk G. – Kraków, 1996. – 45 s.
8. Król T. Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klas I – III gimnazjum / Tereza Król. – Kraków, 2001. – 195 s.
9. Papis W. Wzrastam w mądrości / Wanda Elżbieta Elżbieta Papis. – Warszawa 1993. – 110 s.
10. Schmidt G. Jugendsexualität. Sozialer Wandel, Gruppenunterschiede, Konfliktfelder / Gunther Schmidt. – Stuttgart : Enke, 1993. – 652 s.
11. Sexual health : an IPPF declaration, London [Електронний ресурс]. – 2008. – Режим доступу : <http://www.ippf.org/en/Resources/Statements/Sexual+rights+anIPPF+declaration.htm> [in English].
12. Standardy for Sexuality education in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.BZgA-whoec.do/?vid..idshone>. [in English].
13. Valtl K. Sexualpädagogik in der Schule / Karlheinz Valtl. – Weinheim : Beltz Verlag, 1998. – 275 s.

РЕЗЮМЕ

Бялик О. Методы полового воспитания учащихся в учреждениях образования стран Евросоюза.

В статье внимание автора сосредоточено на предоставлении распространенной в странах ЕС классификации групп методов обучения и воспитания, раскрытии основных методов полового воспитания учащихся и даётся им характеристика на основании метода концептуально-сравнительного анализа, анализа отечественного и зарубежного опыта, концептуальных подходов к изучению проблемы полового воспитания учащихся в странах ЕС, а также систематизации фактов, исходных данных источников, журнальных публикаций, что дало возможность выделить основные методы полового воспитания, а именно: активные, интерактивные методы, метод проектов и другие.

Ключевые слова: половое воспитание, учреждения образования, учащаяся молодёжь, методы полового воспитания, Европейский Союз.

SUMMARY

Byalik O. The methods of sex education in the countries of European Union.

In the article the author's attention is focused on the representation of the spread in the EU classification of groups of methods of training and education, disclosure of the main methods of sex education of pupils. Their detailed description is given on the basis of conceptual and comparative analysis; analysis of the native and foreign experience, conceptual approaches to the study of the problems of sex education of students in the EU, as well as ordering and analyzing the facts of input data sources, journal publications, making it possible to identify the main methods of sex education, such as lectures, conversation, discussion, promotion, punishment, approval, support, methods of control and self-control, a method of creating educational situations, active method (unfinished sentence, writing essays on given topic; complete works on the same principle, "writing reviews" on the articles on sexual topics, etc.), interactive methods and project method, or "brainstorming" methods of working with printed text, and others.

It is determined that sexual education of students, preparing them for adult life and responsible parenthood will be effective when the student turns actively in the learning and

training process and consciously makes his choices concerning the proposed arsenal of ways to achieve the goals of sex education. The task of the teacher is the construction of such a concept of studies, which would cause emotional factor, openness of the teacher and his judgment in this situation are the most important for this process.

As revealed, analyzed methods of sex education are aimed at students' mastering modern knowledge, skills and attitudes of sex-stuying nature of the sexual-experience decision-making in relation to persons of the other sex and efficient resolution of the problems encountered in the process of interpersonal relationships. An important factor in this favor is creativity in teaching the public around the EU to improve the already recognized in the practice of sexual education of students and implementing new, innovative methods, forms and means of instruction and education of the younger generation.

Key words: *sex education, education institutions, students, methods of sex education, countries of European Union.*

УДК 378

Khrystyna Hrytsko

Lviv Polytechnic National University

PECULIARITIES OF JOURNALISM EDUCATION IN THE USA AND CANADA: THE WAY FROM CRAFT TO PROFESSION

The article dwells upon the stages of journalism education development in the USA and Canada. It traces back the history of the first journalism schools and how the profession of a journalist emerges at the university level. The article also describes attempts to launch educational programs for printers and publishers and explains the most significant reasons for the failure of this experiment: the first one is because of the lack of funding and another one is the contradictory attitude of professional community toward the idea of journalism education.

The main part is focused on the features of journalism education in the USA. It informs about the first well known journalism school at the University of Missouri in 1908 and various theories of American scholars concerning journalism. It is necessary to emphasize the fact that the emergence of Bachelor, Master and Ph. Degrees in the USA universities played a key role in journalism education. The article also shows the ways how journalism moves from craft to profession and difficulties which it faces up.

In contrast to the USA, the article provides the specific peculiarities of journalism education in Canada. It is determined that Canada takes the Anglo-American tradition of journalism but it also has some distinguished features. It is found out that the journalism education was developed much more slowly by comparison to the USA. Besides differences some similarities are defined: like in the USA there are the stages of moving journalism from craft to profession, some drawbacks in working out curricula, lacking of funding etc. Another fact typical for both is based on the lack of establishment of vocational journalism trainings and courses which will give more chances to obtain professional knowledge, skills and qualifications.

It was pointed out that the tendencies in higher education reforming of Canada and the USA are distinguished including higher education on a large scale; increased requirements for quality education and active participation in the improvement of curriculum. Taking into account the information said above, it is found out that social changes which occur in both countries influence the journalism education and need to be further researched.

Key words: *USA, Canada, journalism schools, higher education, journalism education, craft, profession, reforming of education.*